

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS

EDAU atzinuma kopsavilkums par tiešsaistes manipulāciju un personas datiem

(Pilns šā atzinuma teksts angļu, franču un vācu valodā ir pieejams EDAU tīmekļa vietnē www.edps.europa.eu)

(2018/C 233/06)

Sabiedrības un ekonomikas digitalizācijai ir jauka ietekme uz pilsonisko iesaistīšanos lēmumu pieņemšanā un uz šķēršļiem, kādi pastāv sabiedrības iesaistīšanai demokrātiskos procesos.

Lielo datu analīze un mākslīgā intelekta sistēmas ir ļāvušas savākt, apvienot, analizēt un uz neierobežotu laiku uzglabāt lielus datu apjomus. Pēdējo divu desmitgažu laikā ir parādījusies dominējošs uzņēmējdarbības modelis vairumam tīmeklī bāzētu pakalpojumu, kam pamatā ir personu izsekošana tiešsaistē un datu vākšana par to īpašībām, veselību, attiecībām, kā arī domām un viedokļiem ar mērķi radīt digitālus reklāmas ieņēmumus. Šie digitālie tirgi ir sākuši koncentrēties ap dažiem uzņēmumiem, kas rīkojas kā efektīvi interneta vārtsargi un nosaka augstākas inflācijas koriģētas tirgus kapitālizācijas vērtības nekā jebkuri citi uzņēmumi vēsturē.

Digitālā ekosistēma ir savienojusi iedzīvotājus visā pasaulē. Vairāk nekā 50 % iedzīvotāju lieto internetu, bet tas notiek ļoti nevienādi ģeogrāfiskās atrašanās vietas, pārticības un dzimumu sadalījuma ziņā. Sākotnējo optimismu par interneta rīku un sociālo mediju potenciālu pilsoņu iesaistē ir aizstājušas bažas par manipulēšanu ar iedzīvotājiem, pirmkārt, nemitīgi iegūstot par tiem nereti personisku informāciju, otrkārt, kontrolējot informāciju, ko tie redz tiešsaistē, atkarībā no kategorijas, kurā tie ir iekļauti. Daudziem ar algoritmiem pamatotiem pakalpojumiem vērtību galvenokārt nosaka sašutums, kam ir plaša rezonanse, sakarā ar produktiem un pielietojumiem, kuri izstrādāti, lai maksimāli piesaistītu uzmanību un radītu atkarību. Savienotība vismaz saskaņā ar pastāvošo modeli ir radījusi sašķeltību.

Sekojošās debates attiecas uz maldinošu, nepatiesu vai aizvainojošu informāciju ("saturu"), kas paziņota personām ar mērķi ietekmēt politisko diskursu un vēlēšanas. Šo parādību dēvē par "viltus ziņām" un "tiešsaistes dezinformāciju". Risinājumi ir orientēti uz pārredzamības pasākumiem, atmaskojot informācijas avotu un atstājot novārtā ekosistēmas dalībniekus, kuri gūst labumu no kaitējošas rīcības, pārskatbaidību. Vienlaikus tirgus koncentrācija un platformu ietekmes pieaugums rada jaunus draudus plašsaziņas līdzekļu plurālismam. Attiecībā uz EDAU šī uzticības krīze digitālajā ekosistēmā atspoguļo privātās dzīves un vārda brīvības savstarpējo atkarību. Iedzīvotājiem pieejamās privātās telpas samazināšanās uzņēmumu un valdību nenovēršamas uzraudzības rezultātā rada stindzinošu ietekmi uz iedzīvotāju spēju un vēlmi izpausties un brīvi veidot attiecības, tostarp pilsoniskajā jomā, kas ir ārkārtīgi svarīga demokrātijas pastāvēšanai. Tāpēc šis atzinums attiecas uz veidu, kā personas datus izmanto, lai precīzi uzrunātu privātpersonas un grupas ar specifisku saturu, attiecīgām pamattiesībām un vērtībām, kā arī uz attiecīgiem tiesību aktiem, lai mazinātu apdraudējumus.

EDAU vairākus gadus ir aicinājusi uz plašāku sadarbību starp datu aizsardzības iestādēm un citiem regulatoriem, lai garantētu digitālajā sabiedrībā personu tiesības un intereses, kas ir pamatā 2017. gadā uzsāktajam projektam "Digital Clearinghouse". Ņemot vērā bažas, ka politiskās kampaņās varētu izmantot digitālo telpu spēkā esošo tiesību aktu apiešanai, (1) mēs uzskatām, ka tagad ir pienācis laiks šo sadarbību paplašināt, iekļaujot vēlēšanu un audiovizuālā satura regulatorus.

1. KĀPĒC MĒS PUBLICĒJAM ŠO ATZINUMU

i. Intensīvas pašreizējās publiskās debates

Šobrīd notiek intensīvas publiskās debates par mūsdienu plašās un komplicētās digitālās informācijas ekosistēmas ietekmi ne vien uz tirgus ekonomiku, bet arī uz politisko ekonomiku, t. i., par politiskās vides mijiedarbību uz ekonomiku. Svarīgākās platformas atrodas šīs ekosistēmas centrā, gūstot nesamērīgus ieguvumus no digitālās reklāmas izaugsmes, un attīstoties palielina savu nosacīto varu. Personas dati ir nepieciešami, lai segmentētu, orientētu un individuāli pielāgotu vēstījumus iedzīvotājiem, taču vairums reklāmdevēju nav informēti, kā šādus lēmumus pieņemt, un vairums iedzīvotāju neizprot, kā tos izmanto. Sistēma atalgo sensacionālu un plašu rezonansi guvušu saturu un parasti nenošķir

(1) Skatīt, piemēram, <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/election-2017-facebook-ads-marginal-seats-tories-labour-outdated-election-spending-rules-a7733131.html> [skatīts 18.3.2018.].

komerciālus no politiskiem reklāmdevējiem. Atklājumi par tīšas dezinformācijas (“viltus ziņu”) izplatīšanu šajā sistēmā ir radījuši bailes par draudiem demokrātiju integritātei. Mākslīgā intelekta sistēmas, kuru tirgu raksturo arī koncentrācija, pamatojas uz datiem, un tās šajā vidē palielina nošķirtību un pārskatatbildības trūkumu attiecībā uz lēmumu pieņemšanu.

ii. Datu aizsardzības tiesību aktu un politikas kampaņu nozīme

Pamattiesības uz privāto dzīvi un datu aizsardzību neapšaubāmi ir svarīgs faktors šīs situācijas risināšanā, padarot šo jautājumu par stratēģisku prioritāti visām neatkarīgām datu aizsardzības iestādēm. Datu aizsardzības regulatori puda bažas par vispasaules galveno datu aizsardzību saistībā ar lielāku nekomerciālu iesaistīto pušu izmantotu personas datu apstrādi 2005. gada *Rezolūcijā par personas datu izmantošanu politiskajā komunikācijā*. Rezolūcijā īpaši ir pieminēta “sensitīvu datu saistībā ar reāliem vai pieņemtiem morāliem un politiskiem uzskatiem vai aktivitātēm apstrāde vai balsošanas darbības” un “invazīva dažādu personu profilēšana, kas klasificētas, reizēm neprecīzi vai balstoties uz virspusēju saskarsmi, kā līdzskrējēji, atbalstītāji, piekritēji vai iesaistīta persona”⁽¹⁾. Starptautiskajā rezolūcijā ir prasīta datu aizsardzības noteikumu par datu apjoma samazināšanu, likumisku apstrādi, piekrišanu, pārredzamību, datu subjektu tiesībām, mērķa ierobežošanu un datu drošību stingrāka ieviešana. Varbūt tagad ir laiks izteikt šo prasību atkārtoti.

ES tiesību akti datu aizsardzības un elektronisko sakaru konfidencialitātes jomā attiecas uz datu savākšanu, profilēšanu un precīzu orientēšanu, un, pareizi ieviešot, tiem ir jāpalīdz samazināt kaitējumu, ko rada centieni manipulēt ar personām un grupām. Politiskās partijas, kas apstrādā vēlēšanu datus ES, ietilpst VDAR darbības jomā. Ar VDAR definē personas datus, kas atklāj politiskos uzskatus kā īpašas datu kategorijas. Šādu datu apstrāde parasti ir aizliegta, ja vien uz to neattiecas kāds no uzskaitītajiem izņēmumiem. Politisko kampaņu kontekstā īpaši svarīgi ir divi izņēmumi, ko ir vērts citēt pilnā apmērā:

- “(d) veicot leģitīmas darbības un nodrošinot atbilstošas garantijas, apstrādi veic fonds, apvienība vai jebkura cita bezpeļņas struktūra, kas to dara ar politisku, filozofisku, reliģisku vai ar arodbiedrībām saistītu mērķi un ar nosacījumu, ka apstrāde attiecas tikai uz šīs struktūras locekļiem vai bijušajiem locekļiem, vai personām, kas ar šo struktūru uztur regulārus sakarus saistībā ar tās nolūkiem, un ka bez datu subjekta piekrišanas personas datus neizpauž ārpus minētās struktūras;
- (e) apstrāde attiecas uz personas datiem, kurus datu subjekts apzināti ir publiskojis; [...].
- (g) apstrāde ir vajadzīga būtisku sabiedrības interešu dēļ, pamatojoties uz Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem, kas ir samērīgas izvīzītājam mērķim, ievēro tiesību uz datu aizsardzību būtību un paredz piemērotus un konkrētus pasākumus datu subjekta pamattiesību un interešu aizsardzībai.”

Ar 56. apsvērumu paskaidro 9. panta 2. punkta g) apakšpunktu: “[j]a dalībvalstī vēlēšanu pasākumu laikā demokrātiskās sistēmas darbība prasa, lai politiskās partijas vāktu personas datus par cilvēku politiskajiem uzskatiem, šādu datu apstrādi var pieļaut sabiedrības interešu dēļ, ar noteikumu, ka ir noteikti atbilstoši aizsardzības pasākumi”.

Vairākas datu aizsardzības iestādes ir izstrādājušas noteikumus vai pamatnostādnes attiecībā uz datu apstrādi politiskiem mērķiem:

- Itālijas Datu aizsardzības iestāde 2014. gada martā pieņēma noteikumus par personas datu apstrādi, ko veic politiskās partijas. Noteikumos bija uzsvērts vispārējais aizliegums izmantot personas datus, kas publicēti internetā, piemēram, sociālajos tīklos vai forumos, politiskās saziņas mērķiem, ja dati ir apkopoti citiem mērķiem⁽²⁾.
- Francijas Valsts datu aizsardzības komisija (CNIL) 2016. gada novembrī izstrādāja papildu pamatnostādnes saviem 2012. gada ieteikumiem par politisko komunikāciju, īpaši paredzot personas datu apstrādes noteikumus sociālajos tīklos. Jo īpaši CNIL uzsvēra, ka vēlēšanu personas datu apkopošana, lai profilētu un mērķtiecīgi tos uzrunātu sociālajos tīklos, ir likumīga tikai tad, ja ir saņemta piekrišana datu apstrādei⁽³⁾.

⁽¹⁾ Rezolūcija ir pieejama šeit <https://icdppc.org/wp-content/uploads/2015/02/Resolution-on-Use-of-Personal-Data-for-Political-Communication.pdf> [skatīts 18.3.2018.].

⁽²⁾ <http://www.garantepivacy.it/web/guest/home/docweb/-/docweb-display/docweb/3013267> “Provvedimento in materia di trattamento di dati presso i partiti politici e di esonero dall’informativa per fini di propaganda elettorale”, publicēts Itālijas Datu aizsardzības iestādes Oficiālajā laikrakstā Nr. 71, 26.03.2014. [dok. tīmekļa Nr. 3013267].

⁽³⁾ <https://www.cnil.fr/fr/communication-politique-queles-sont-les-regles-pour-lutilisation-des-donnees-issues-des-reseaux> “Communication politique: quelles sont les règles pour l’utilisation des données issues des réseaux sociaux?”, publicējusi Commission Nationale de l’informatique et des libertés (Francijas Nacionālā informātikas un brīvības komisija) 8.11.2016.

- AK Informācijas komisāra birojs (ICO) 2017. gada aprīlī izdeva atjauninātās *Politisko kampaņu pamatnostādnes*, kurās bija iekļautas arī norādes par datu analīzes izmantošanu politiskajās kampaņās. ICO paskaidroja, ka, ja politiska organizācija pasūta trešās personas uzņēmumam veikt analīzi, šāds uzņēmums, visticamāk, ir datu apstrādātājs, bet organizācija – pārzinis. Lai apstrāde būtu likumīga, ir jāņem vērā īpaši datu aizsardzības tiesību akti, ar ko reglamentē pārziņa un apstrādātāja attiecības ⁽¹⁾.

Valstu datu aizsardzības iestāžu pamatnostādnēm ir potenciāls sniegt papildu autoritatīvu skaidrojumu attiecībā uz datu aizsardzības un privātās dzīves tiesību aktiem, kas rada atšķirības valstu politisko sistēmu organizācijā ⁽²⁾.

iii. Šā EDAU atzinuma mērķis

EDAU nolūks ir palīdzēt ES būt vadībā, rādot priekšzīmi globālajā dialogā par datu aizsardzību un privāto dzīvi digitālajā laikmetā, apzinot starpdisciplinārus politikas risinājumus lielā datu apjoma problēmām un attīstot ētikas dimensiju personas datu apstrādē ⁽³⁾. Mēs esam prasījuši izturēties pret datu subjektu “kā pret individu, nevis vienkārši patērētāju vai lietotāju” un uzsvēruši ētiskās problēmas saistībā ar prognostiskas profilēšanas un ar algoritmiem pamatotas personalizācijas sekām ⁽⁴⁾. Mēs esam prasījuši atbildīgu un ilgtspējīgu digitālās sabiedrības attīstību, pamatojoties uz individuālu kontroli attiecībā uz personas datiem, inženiertehniskiem risinājumiem, kuros ievēro privātumu, kā arī pārskatatbildību un saskaņotu izpildi ⁽⁵⁾. EDAU Ētikas padomdevēju grupa 2018. gada janvāra ziņojumā atzīmēja, ka “elektorāta piesaistīšana, izmantojot precīzu orientēšanu, maina publiskas runas noteikumus, samazinot debašu iespējas un ideju apmaiņu”, kam “nekavējoties nepieciešamas demokrātiskas debātes par datu lietošanu un izmantošanu politiskām kampaņām un lēmumu pieņemšanai” ⁽⁶⁾.

Problēma ar informācijas un personas datu izmantošanu, lai manipulētu ar cilvēkiem un politiku, neapšaubāmi pārsniedz tiesības uz datu aizsardzību. Personalizēta, precīzi orientēta tiešsaistes vide veido “filtra burbuļus”, kuros personas ir pakļautas tai pašai, bet lielāka apjoma informācijai, un tajā sastopas ar šaurāku viedokļu loku, kā rezultātā rodas politiskā un ideoloģiskā polarizācija ⁽⁷⁾. Tas vairo viltus ziņu un sazvērestību izplatību un pārliecinošo būtību ⁽⁸⁾. Pētījumi liecina, ka manipulācija ar cilvēku ziņu plūsmu vai meklēšanas rezultātiem var ietekmēt vēlēšanu rīcību ⁽⁹⁾.

EDAU rūpējas par to, lai nodrošinātu, ka personas datu apstrāde, kā formulēts VDAR, kalpo cilvēcei, nevis otrādi ⁽¹⁰⁾. Tehnoloģiskais progress nav jākavē, bet jāvirza atbilstoši mūsu vērtībām. Pamattiesību, tostarp tiesību uz datu aizsardzību, ievērošana ir ārkārtīgi svarīga, lai garantētu vēlēšanu godīgumu, jo īpaši laikā, kad tuvojas 2019. gada Eiropas

⁽¹⁾ https://ico.org.uk/media/for-organisations/documents/1589/promotion_of_a_political_party.pdf Information Commissioner's Office: Guidance on political campaigning [20170426].

⁽²⁾ Saskaņā ar VDAR 57. panta 1. punkta d) apakšpunktu ikviena uzraudzības iestāde savā teritorijā [...] veicina pārziņu un apstrādātāju izpratni par pienākumiem, ko tiem uztic saskaņā ar šo regulu

⁽³⁾ Skatīt “Sniedzot piemēru: EDAU stratēģija 2015.–2019. gadam, 17. lpp. “Lielie dati”, mūsdiā, attiecas uz milzīgu, no dažādiem avotiem iegūtas informācijas apjoma apkopošanu un analizēšanu, kurā tiek izmantoti pašapmācoši algoritmi, lai iegūtu informāciju lēmumu pieņemšanai. Viena no lielākajām vērtībām, ko lielais datu apjoms sniedz uzņēmumiem un valdībām, ir iespēja uzraudzīt cilvēku uzvedību kolektīvā un individuālā līmenī un ir saistīta ar to prognostisko potenciālu; EDAU atzinums 4/2015 “Virzībā uz jaunu digitālo ētiku – dati, cieņa un tehnoloģija”, 11.9.2015., 6. lpp.

⁽⁴⁾ Pastāv risks, ka profili, kas tiek izmantoti cilvēku rīcības prognozēšanai, rada stigmatizāciju, stiprina pastāvošos stereotipus, sociālo un kultūralo nošķiršanu un izslēgšanu, šādi “kolektīvai inteliģencei” iznīcinot individuālo izvēli un līdzvērtīgas iespējas. Šādi “filtru burbuļi” jeb “personīgās atbals kameras” galu galā varētu apturēt radošumu, inovācijas, kā arī vārda un biedrošanās brīvību, kas ir veicinājušas digitālo tehnoloģiju uzplaukumu; EDAU atzinums 4/2015, 13. lpp. (izlaistas atsaucēs).

⁽⁵⁾ EDAU atzinums 7/2015 “Ar lielajiem datiem saistīto problēmu risināšana”, 9. lpp.

⁽⁶⁾ EDAU Ētikas padomdevēju grupas ziņojums, 2018. gada janvāris, 28. lpp.

⁽⁷⁾ Skatīt, piemēram, The Economist, How the World Was Trolled (2017. gada 4.–10. novembris), sējums 425, Nr. 9065, 21.–24. lpp.

⁽⁸⁾ Allcott H. un Gentzkow M., Social Media and Fake News in the 2016 Election (2017. gada pavasarī). Stanford University, Journal of Economic Perspectives, sējums 31, Nr. 2, 211.–236. lpp. <https://web.stanford.edu/~gentzkow/research/fakenews.pdf>, 219. lpp.

⁽⁹⁾ Kādā eksperimentā sociālās platformas lietotājus informēja par to, kā esot balsojuši viņu draugi, un tas izraisīja statistiski nozīmīgu to iedzīvotāju segmenta palielinājumu (0,14 % no iedzīvotājiem balsstiesīgā vecumā jeb apmēram 340 000 vēlētāju), kuri balsoja kongresa vidusposma vēlēšanās 2010. gadā; Allcott H. un Gentzkow M., Social Media and Fake News in the 2016 Election (2017. gada pavasarī), Stanford University, Journal of Economic Perspectives, sējums 31, Nr. 2, 211.–236. lpp., 219. lpp.). Kādā citā pētījumā pētnieki apgalvoja, ka atšķirības Google meklējuma rezultātos spēja izmainīt neizlēmumu vēlētāju balsošanas izvēles par 20 %; Zuiderveen Borgesius, F. & Trilling, D. & Möller, J. & Bodó, B. & de Vreese, C. & Helberger, N. (2016). Should we worry about filter bubbles?. Internet Policy Review, 5(1). DOI: 10.14763/2016.1.401, 9. lpp.

⁽¹⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regulas (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (turpmāk “VDAR”) 4. apsvērumus.

Parlamenta vēlēšanas⁽¹⁾. Šis atzinums ir jaunākais plašu EDAU pasākumu virknē saistībā ar to, kā būtu jāpiemēro datu aizsardzība, lai risinātu visaktuālākās sabiedriskās kārtības bažas. Tas atbalsta līdzšinējo EDAU darbu ar liela apjoma datiem un digitālo ētiku, kā arī nepieciešamību koordinēt konkurētspējīgu un godīgu tirgu regulējumu⁽²⁾. Atzinumā vispirms ir sniegts kopsavilkums par procesu, kurā personas dati sekmē un nosaka dominējošo digitālās izsekošanas, precīzas orientēšanas un manipulācijas ciklu. Tajā ir arī aplūkotas dažādu dalībnieku funkcijas digitālās informācijas ekosistēmā. Tajā ir izvērtētas attiecīgās pamattiesības, datu aizsardzības principi un citas atbilstošas juridiskās saistības. Noslēgumā ir dots secinājums, ka tiešsaistes manipulācijas problēmas visticamāk var tikai pasliktināties, atsevišķas regulējošas pieejas pašas par sevi var nebūt pietiekamas un tāpēc regulatoriem neatliekami ir jāsadarbojas, lai cīnītos ne vien pret lokalizētu ļaunprātīgu izmantošanu, bet arī pret strukturālu sagrozīšanu, ko rada pārmērīga tirgus koncentrācija.

7. SECINĀJUMI

Manipulēšana tiešsaistē apdraud sabiedrību, jo filtra burbuļi un noslēgtas kopienas apgrūtina savstarpējo izpratni un viedokļu apmaiņu. Šī "sociālās līmes" pavājināšanās var graut demokrātiju, kā arī vairākas citas pamattiesības un brīvības. Tiešsaistes manipulācija arī ir nepārredzamības un pārskatatbildības trūkuma pazīme digitālajā ekosistēmā. Problēma ir reāla un neatliekama, un visticamāk tā var pasliktināties, vairāk iedzīvotājiem un lietām savienojoties ar internetu un pieaugot mākslīgā intelekta sistēmām. Problēmas saknē daļēji ir bezatbildīga, pretlikumīga vai neētiska personisko datu izmantošana. Pārredzamība ir vajadzīga, taču ar to nepietiek. Var būt nepieciešama satura pārvaldība, taču tā nedrīkst apdraudēt pamattiesības. Tāpēc daļa risinājuma ir stingri izpildīt spēkā esošos noteikumus, jo īpaši VDAR, saskaņoti ar citām normām, ar ko regulē vēlēšanas un plašsaziņas līdzekļu plurālismu.

Veicinot debates, 2019. gada pavasarī EDAU organizēs darbsemināru, kurā valstu regulatori datu aizsardzības, vēlēšanu un audiovizuālo tiesību aktu jomā varēs sīkāk izpētīt šīs mijiedarbības, apspriest sastaptās problēmas un apsvērt kopīgas rīcības iespējas, ņemot vērā arī gaidāmās Eiropas Parlamenta vēlēšanas.

Šajā atzinumā ir apgalvots, ka tehnoloģijas un rīcība tirgū rada kaitējumu, jo pastāv strukturāls nelīdzsvars un sagrozījumi. Mēs esam prasījuši pielāgot inovāciju stimulus. Tehnoloģiju giganti un celmlauži līdz šim ir ieguvuši, strādājot salīdzinoši maz regulētā vidē. Ir ietekmētas tradicionālās nozares un teritoriālās jurisdikcijas, suverenitātes un sociālo normu, tostarp demokrātijas, pamatjēdzieni. Šīs vērtības ir atkarīgas no balsu plurālisma un līdzsvara starp iesaistītajām pusēm. Neviens atsevišķs dalībnieks vai nozare nevar to atrisināt vienatnē. Datu aizsardzība ir risinājuma daļa un, iespējams, lielāka daļa, nekā gaidīts. Nav pietiekami pašlaucies uz tādu komerciālo dalībnieku labo gribu, no kuriem nevar prasīt atbildību. Mums tagad ir jāiejaucas, lai panāktu digitalizācijas ieguvumu taisnīgāku pārdali.

Briselē, 2018. gada 19. martā

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs

Giovanni BUTTARELLI

(1) Kā norādījusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa lietā *Orlovskaya Iskra* pret Krieviju, "brīvas vēlēšanas un vārda brīvība, jo īpaši politisko debašu brīvība, kopā veido jebkuras demokrātiskās sistēmas pamatu. Šīs divas tiesības ir savstarpēji saistītas un darbojas, viena otru stiprinot, piemēram, vārda brīvība ir viens no "nosacījumiem", kas nepieciešams, lai "nodrošinātu cilvēku viedokļu brīvu paušanu, izvēloties likumdevēju". Šā iemesla dēļ laikposmā pirms vēlēšanām ir sevišķi svarīgi, lai ir atļauta visa veida viedokļu un informācijas brīva aprīte. Vēlēšanu debašu kontekstā kandidātu netraucētai runas brīvības izmantošanai ir īpaša nozīme (tekstā izlaistas atsauces), 110. p. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-171525>.

(2) 2014. gads – Sākotnējais atzinums "Privātums un konkurētspēja lielo datu laikmetā"; 2015. gads – Atzinums 4/2015 "Virzībā uz jaunu digitālo ētiku – dati, cieņa un tehnoloģija"; 2015. gads – Atzinums 7/2015 "Ar lielajiem datiem saistīto problēmu risināšana": aicinājums nodrošināt pārredzamību, lietotāju kontroli, integrētu datu aizsardzību un pārskatatbildību; 2016. gads – Atzinums 8/2016 "EDAU atzinums par pamattiesību saskaņotu īstenošanu lielo datu laikmetā".